

“TAKOVO OSIGURANJE” a.d.o.
KRAGUJEVAC

POSEBNI USLOVI

ZA OSIGURANJE IMOVINE

ELEKTROPRIVREDNIH PREDUZEĆA

Kragujevac, 11.12.2009. godine

Na osnovu člana 58. stav 2. tačka 1. Zakona o osiguranju (Službeni glasnik RS br 55/04, 70/04 i 101/07) i člana 50. stav 1. alineja 2. Statuta "Takovo osiguranje" a.d.o, Kragujevac (u daljem tekstu: Društvo), Upravni odbor Društva na sednici održanoj dana 11.12.2009.godine donosi:

POSEBNI USLOVI za osiguranje imovine elektroprivrednih preduzeća

Predmet osiguranja

Član 1.

(1) Osnovna sredstva elektroprivrednih preduzeća (proizvodnja, elektroprenos, distribucija električne energije i ostale delatnosti) osigurane su po ovim Posebnim uslovima od požara i nekih drugih opasnosti i od loma mašina i nekih drugih opasnosti.

Predmet osiguranja mogu biti i sredstva uzeta na poslugu ako nisu osigurana. Ova su sredstva osigurana danom prihvatanja ponude za osiguranje.

Sredstva koja se izrade ili nabave nakon zaključenja osiguranja i spadaju u grupu osiguranih sredstava, smatraju se automatski osiguranim od trenutka prelaska rizika na osiguranika.

(2) Od opasnosti požara i nekih drugih opasnosti osigurane su sve stvari osim onih koje su ovim Posebnim uslovima isključene iz osiguranja.

(3) Po ovim Posebnim uslovima ne mogu biti predmet osiguranja:

1. zemljišta, nepopločana dvorišta, brane, nasipi i nasute obale koje nisu izgrađene od kamena, betona, metala i nasute zemljom sa nepropusnim jezgrom i koje nisu obložene čvrstim materijalom (kamen, beton i sl.) sa vodene strane;

2. motorna i kopnena vozila, vazdušne letilice, prikolice, samohodne mašine, osim onih koji se kreću u krugu preduzeća i služe kao pomoćna sredstva za pogon bez izlaska na javni put, plovni objekti na vodi;

3. roba u prevozu, osim prevoza u okviru kruga preduzeća odnosno u krugu njenih delova bez izlaska na javni put, ribe i druge životinje u tekućim i stajaćim vodama, stvari izložene na sajmovima, vašarima, nepečena cigla na otvorenom prostoru;

(4) Od loma mašina osigurane su sve mašine, mašinski uređaji, električni uređaji i njihova punjenja, aparati i instalacije, pokretne mašine (samohodne i nesamohodne), dalekovod-komplet, kablovski vodovi visokog

napona, mreža i razvodi niskog napona, TT linije, mehanička oprema kod elektrana, oprema žičara, cevovodi, plinovodi, naftovodi, toplovodi, parovodi, vodna i kanalizaciona mreža, antenski stubovi, metalni silosi i slično, transportni uređaji i drugo, punjenja (radni medijum) osiguranih mašina i uređaja, kao postolja, ležišta, temelji, kada je njihova vrednost sadržana u vrednosti osiguranog predmeta, ulje parnih turbina.

(5) Po ovim Posebnim uslovima ne mogu biti predmet osiguranja od loma mašina, iako je njihova vrednost sadržana u osiguranom predmetu.

1. Alati koji služe za obradu materijala: skidanjem strugotine (kao noževi, glodala i burgije), testere, brusno kamenje i slično (noževi makaze i sl.), deformacijom, livanjem i oblikovanjem (matrice, patrice, kokile, kalupi i slično) stezni alati ukoliko nisu sastavni deo mašine i ukoliko se ne vode kao osnovna sredstva;

2. delovi mašina koji služe za lomljenje i sitnjenje (kao lopte, kugle, udarni maljevi, ploče mlinova, čelične i radne ploče drobilica);

3. radni elementi poljoprivrednih mašina (kao raonici, diskovi, klinovi drljača, noževi, kose i zupci sa sečivom (prsti), motorke (noževi sa nosačima) i sl.;

4. delovi mašina koji su izloženi direktnom termičkom uticaju:

a) obloge posuda, uređaji za sagorevanje, rešetke ložišta, gorionici - plamenici, elektro-otporni grejači, elektrode kod industrijskih peći, posude za sipanje i topljenje metala,

b) obloge peći, ako se posebno ne ugovori,

5. delovi mašina: sita, reljefne i druge zamenjive obloge valjka, obloge grebena - češljuga, oklop mlinova, fleksibilne cevi, remenje, četke, obručja, oplata (od gume, tekstila ili sintetičkog materijala), ulošci filtera, filter-platna, sredstva za termičku izolaciju osim na toplovodima i parovodima i zaptivanje, delovi spojnice izloženi brzom trošenju (gumeni prstenovi, lamele), prenosivi gumeni kablovi i gumeni umetci i sl.;

6. eksploatacioni materijal (kao: gorivo, mazivo, rashladna sredstva, hemikalije, sredstava za čišćenje), sijalice javne rasvete svih vrsta osim od udara stranog tela u stub i slično;

7. lanci i užad;

8. trake, lanci i užad transportnih uređaja, ukoliko se posebno ne ugovori,

9. katalizatori.

Osigurani rizici (opasnosti) od požara i nekih drugih opasnosti

Član 2.

(1) Osiguranjem po ovim Posebnim uslovima pruža se osiguravajuća zaštita od sledećih rizika:

1. požara i udara groma;

2. eksplozije, osim eksplozije od nuklearne energije, ukoliko se drugačije ne ugovori;

3. oluje;

4. grada (tuče);
5. izlivanja vode iz vodovodnih i kanalizacionih cevi;
6. zemljotresa;
7. udara sopstvenog motornog vozila, sopstvene pokretne radne mašine u osigurani građevinski objekat;
8. pada vazduših letilica svih vrsta;
9. manifestacija i demonstracija;
10. poplave, bujice, visoke i podzemne vode usled visokog vodostaja vode u rekama i jezerima;
11. klizanja, sleganja i odronjavanja tla,
12. snežne lavine;
13. podlokavanja sa spoljne strane na hidrograđevinskim objektima;
14. pritiska vode prouzrokovanog poplavama na kanalima, tunelima i cevovodima;
15. isticanja tečnosti (lekaža).

(2) Ako se posebno ugovori i obračuna dodatna premija, osiguravajuća zaštita proširuje se i na dopunski rizik samozapaljenja zaliha.

(3) Kad se ustanovi osigurani slučaj iz stava (1) ovog člana, osiguranjem su pokriveno:

1. štete od optećenja ili uništenja osigurane stvari prouzrokovane prilikom spasavanja (rušenja, iznošenja, ukazivanja pomoći i slično) zbog nastalog osiguranog slučaja;
2. štete zbog nestanka osigurane stvari prilikom nastanka osiguranog slučaja;
3. troškovi učinjeni za raščišćavanje i rušenje u vezi sa nastalim osiguranim slučajem na osiguranoj stvari;
4. troškovi koje je osiguranik učinio kada je osigurani slučaj nastao na osiguranoj stvari za mere preduzete radi otklanjanja i smanjenja šteta u visini prema članu 25. ovih Posebnih uslova;
5. osiguravač je obavezan da isplati naknadu samo za neposrednu štetu na osiguranoj stvari, a ne i posebnu štetu, kao što je šteta zbog: gubitka zakupnine, gubitka prouzrokovanih obustavom rada, umanjenja mogućnosti i upotrebe usled drugih sličnih gubitaka zbog nastalog osiguranog slučaja.

Obim opasnosti požara i udara groma

Član 3.

Požarom se, u smislu ovih Posebnih uslova, smatra vatra nastala izvan određenog ognjišta ili vatra koja je ovo mesto napustila i sposobna je da se dalje razvije svojom vlastitom snagom.

(2) Ne smatra se da je nastupio požar i osiguravač nije obavezan da plati naknadu, ako je osigurana stvar uništena ili oštećena:

1. zbog izlaganja korisnoj vatri ili toploti radi obrade ili u druge svrhe (na primer: industrijskoj preradi, prilikom peglanja, sušenja, prženja, pečenja, i sl.), ili zbog pada ili bacanja u ognjšte (peć, štednjak i sl.);

2. osmuđenjem, oprljenjem ili progorenjem od cigarete, cigare, sprave za osvetljenje, žeravice i sl.

3. zbog vrenja ili zagrevanja, kuvanja, dimljenja i sl.

Osiguranjem od opasnosti požara nisu obuhvaćene štete na dimnjacima nastale u vezi sa vršenjem njihove normalne funkcije.

(4) Osiguranjem od udara groma, u smislu ovih Posebnih uslova, pokrivaju se štete koje na osiguranim stvarima prouzrokuje delovanjem snage ili toplote, kao i štete od udara predmeta oborenih gromom.

(5) Osiguranjem nisu obuhvaćene:

1. štete na osiguranim električnim mašinama, aparatima (uključujući: aparate za kuvanje, peglanje, grejanje kreveta, radio-aparate, televizijske prijemnike, lampe, sijalice i sl.), ili na električnim vodovima zbog delovanja električne energije, prenapona ili zagrevanja zbog preopterećenja, atmosferskih uticaja, kao: statičkih opterećenja, indukcija zbog atmosferskih pražnjenja i sličnih pojava, jer se takve štete smatraju pogonskim. Međutim, naknađuju se štete od požara koji bi nastao delovanjem električne energije kao posledica toga delovanja i dalje se samostalno razvijao;

2. štete prouzročene prenošenjem električne energije preko vodova kao posledica udara groma, kao i štete na zaštitnim osiguračima bilo koje vrste, zaštitnim prekidačima, odvodnicima, gromobranima i sličnim uređajima - nastale u vršenju njegove normalne funkcije.

Obim opasnosti eksplozije

Član 4.

(1) Eksplozijom se, u smislu ovih Posebnih uslova, izuzev eksplozije od nuklearne energije, ako se drugačije ne ugovori, smatra iznenadno ispoljavanje sile zasnovane na težnji pare ili gasova za proširenjem.

Eksplozija sudova pod pritiskom (kotlova, cevi i sl.) postoji samo kada su zidovi suda u tolikoj meri pocepani da nastaje trenutno izjednačenje unutrašnjeg i spoljnog pritiska.

Ako je u unutrašnjosti posude nastala eksplozija usled hemijskog pretvaranja, šteta koja od tog nastane na posudi pokrivena je osiguranjem i onda kada zidovi posude nisu pocepani. Osiguranjem nisu pokrivena štete koje su posledica smanjenja pritiska u posudi.

(2) Osiguranjem nisu obuhvaćene:

1. štete na stvarima osiguranika prouzrokovane miniranjima koja se vrše u okviru njegove delatnosti ili u okviru dozvoljene delatnosti trećih lica;

2. štete na mašinama prouzrokovane eksplozijom u prostoru za unutrašnje sagorevanje (cilindar motora);

3. štete od eksplozije koje su normalna pojava u procesu proizvodnje;

4. štete od eksplozivnog izduvavanja iz peći i sličnih naprava;

5. štete od eksplozija biološkog karaktera;

6. štete zbog probijanja zvučnog zida;

7. štete od eksplozija na posudama pod pritiskom iz stava (1) alineje 2. ovog člana - usled dotrajalosti, istrošenosti ili prekomerne naslage rđe, kamenca, taloga, mulja na osiguranoj stvari, ali se naknađuje šteta na drugim stvarima u vezi sa nastalom eksplozijom.

Obim opasnosti oluje

Član 5.

(1) Olujom se, u smislu ovih Posebnih uslova, smatra vetar brzine 17,2 metra u sekundi odnosno 62 km na sat jačine 8 stupnjeva po Boxorovoj skali ili više.

Smatraće se da je duvao vetar ove brzine u kraju gde se nalazi osigurana stvar, ako je vetar lomio grane i stabla ili oštetiio dobro održavane građevinske objekte. U slučaju sumnje, osiguranik mora dokazati brzinu vetra izveštajem hidrometeorološke službe.

(2) Štete od oluje obuhvaćene su osiguranjem ako su prouzrokovana mehanička oštećenja osigurane stvari:

1. neposrednim dejstvom oluje,
2. direktnim udarom predmeta oborenih ili nošenih olujom,

(3) Osiguranjem od oluje nisu obuhvaćene štete:

1. od prodiranja kiše, grada, snega ili drugih nanosa kroz otvoren prozor ili druge otvore koji postoje na zgradi, osim ako su otvori nastali od oluje, kao i štete od kiše i drugih oborina na stvarima smeštenim na slobodnom prostoru (plastovima, kamarama i sl.) u gričevima, pod nastrešnicama i u ostalim otvorenim zgradama;

2. od snega nanošenja olujom ili od težine snega;

3. na građevinskom objektu koji nije bio izrađen prema uobičajenom načinu gradnje u tom mestu, ili koji je slabo održavan ili je dotrajavao;

4. na folijama od veštačkog materijala na toplim lejama koje služe za pokrivanje bilja neposredno ili u obliku tunela.

Obim opasnosti tuče (grada)

Član 6.

Osiguranjem su obuhvaćene štete od uništenja odnosno oštećenja osiguranih stvari koje prouzrokuje tuča (grad) svojim udarom. Obuhvaćene su i štete od prodiranja tuče i kiše kroz otvore nastale od padanja tuče (grada).

(2) Osiguranjem nisu pokrivenne štete na staklima toplih leja i staklenika, kao ni štete na žbuki malteru fasada slabo održavane ili dotrajale zgrade.

Obim opasnosti zemljotresa

Član 7.

Obim štete od zemljotresa utvrđuje se po ovim Uslovima u skladu sa važećim zakonskim propisima u vezi sa osiguranjem zemljotresa.

- (2) Zemljotres mora biti seizmografski registrovan.

Udar vlastitog motornog vozila i vlastitog pokretnog radnog stroja

Član 8.

Osiguranjem su obuhvaćene štete na osiguranom građevinskom objektu koje nastanu udarom sopstvenog motrnog vozila i sopstvene pokretne mašine.

Obim opasnosti pada vazdušne letilice

Član 9.

(1) Padom vazdušne letilice, u smislu ovih Posebnih uslova smatra se pad vazdušnih letilica bilo koje vrste ili njihovih delova na osigurani objekat.

Smatra se da je nastao osigurani slučaj pada vazdušne letilice ako se od neposrednog udara vazdušne letilice ili njenih delova kao i predmeta iz vazdušne letilice osigurana stvar uništi ili ošteti.

Obim opasnosti manifestacije i demonstracije

Član 10.

(1) Manifestacijom i demonstracijom, u smislu ovih Posebnih uslova, smatra se organizovano ili spontano javno ispoljavanje raspoloženja grupe građana.

(2) Smatra se da je nastao osigurani slučaj manifestacije ili demonstracije ako je osigurana stvar uništena ili oštećena na bilo koji način delovanjem manifestanata odnosno demonstanata (rušenje, demoliranje, razbijanje, paljenje i dr.).

Obim opasnosti poplave, bujice i visoke vode.

Član 11.

(1) Poplavom se, u smislu ovih Posebnih uslova, smatra stihijska iznenadna poplava koja ispunjava uslove osiguranog slučaja u smislu neočekivanog poplavljenja terena od stalnih voda (reka, jezera, mora i dr.) zbog toga što se voda izlila iz korita ili provalila obrambeni nasip ili branu, izlivanje

vode zbog izvanredne visoke plime i talasa neobične jačine na moru i jezerima, i od nailaska vode iz veštačkih jezera. Poplavom se smatra i neočekivano poplavljenje terena zbog naglog stvaranja velike količine vodene mase koja je nastala kao posledica provale oblaka.

Bujicom se smatra stihijsko neočekivano poplavljanje terena vodenom masom koja se stvara na strmim terenima zbog jakih atmosferskih padavina i slivanja ulicama i putevima.

Osiguranjem od poplave obuhvaćene su samo štete prouzrokovane na osiguranom objektu za vreme dok poplava traje i neposredno posle povlačenja vode.

(2) Osiguranjem nisu obuhvaćene:

1. štete sa unutrašnje strane na cevovodima, kanalima i tunelima prouzrokovane mehaničkim delovanjem vode;
2. štete od gljivica nastalih zbog vlage;
3. štete od podzemnih voda u uskopima, niskopima, podzemnim hodnicima i jamama rudnika;
4. štete od plavljenja vode izlivenne iz kanalizacione mreže, osim ako je do izlivanja došlo zbog poplave ili bujice;
5. štete na stvarima smeštenim u živim i suvim koritima potoka i reka, kao i na prostoru između potoka odnosno reka i nasipa (inundaciono područje), ako se posebno ne ugovori;
6. štete na polu proizvodima, gotovim proizvodima, robi i materijalu koji nisu uskladišteni po važećim propisima.

(3) Osiguranjem su obuhvaćene i štete na hidrograđevinskim objektima zbog podlokavanja sa spoljne strane, nastalog kao posledica kratkotrajne iznenadne pojave koja ispunjava uslove osiguranog slučaja u smislu ovih Posebnih uslova.

(4) Osiguranjem su obuhvaćene štete na hidrograđevinskim objektima od visokih voda.

Visokom vodom se u smislu ovih Posebnih uslova smatra:

1. izuzetna pojava neuobičajenog porasta vodostaja u neočekivano vreme,
2. podzemna voda kao posledica visoke vode.

Obaveza osiguravača za štete od visoke vode i podzemne vode kao njene posledice počinje sa porastom visoke vode iznad unapred utvrđenih mesečnih kota vodostaja ili protoka izmerenih prema najbliže postavljenom pokazivaču vodostaja.

Za svaki pojedini mesec normalan je onaj najviši mesečni vodostaj za poslednjih 20 godina koji pokazuje pokazivač vodostaja najbliži osiguranoj stvari uz isključenje ekstremno visokih vodostaja.

Obim opasnosti izlivanja vode iz vodovodnih i kanalizacionih cevi

Član 12.

(1) Izlivanjem vode, u smislu ovih Posebnih uslova, smatra se:

1. neočekivano izlivanje vode iz vodovodnih i odvodnih (kanalizacionih) cevi, kao i iz uređaja za grejanje zgrade toplom vodom na vodovodnu mrežu, zbog oštećenja (loma, pucanja ili otkazivanja uređaja za upravljanje i sigurnost) tih cevi, uređaja i aparata;

2. neočekivano izbijanje pare iz uređaja za toplu vodu ili za parno grejanje.

(2) Osiguranik je dužan da se brine za održavanje vodovodne kanalizacione mreže, uređaja za grejanje toplom vodom i za parno grejanje, kao i za njihovu zaštitu od smrzavanja.

(3) Osiguranjem nisu obuhvaćene štete:

1. od izlivanja vode iz otvorenih slavina kao i iz odvodnih (kanalizacionih) cevi, ako je šteta nastala zbog začepjenja cevi,

2. od izlivanja vode u kotlove, mašinske i električne uređaje za pogon u industriji i zanatstvu,

3. od loma ili pucanja od mraza, nastale na samim vodovodnim i odvodnim cevima i uređajima, isključivo na kotlovima, mašinskom i električnom uređaju za pogon u industriji i zanatstvu;

4. zbog dotrajalosti, istrošenosti i korozije;

5. od gljivica nastalih zbog vlage;

6. gubitak vode i izgubljene dobiti;

7. na poluproizvodima, gotovim proizvodima, robi i materijalu koji nisu uskladišteni po važećim propisima;

8. nastale kao posledica povrede dužnosti osiguranika iz stava (2) ovog člana;

9. od izlivanja vode iz oluka i cevi za odvod kišnice;

10. od izlivanja vode iz cevnog voda visokog pritiska;

11. od sleganja tla kao posledica izlivanja vode iz vodovodnih i kanalizacionih cevi.

Obim opasnosti klizanja tla

Član 13.

(1) Klizanjem tla, u smislu ovih Posebnih uslova smatraju se iznenadni geološki pokreti zemljine površine na kosim terenima sa jasnim manifestacijama lomova na površini tla i srozavanja, koji sa pojavom jakih deformacija i širokim pukotinama na građevinskim objektima nastaju u kratkom vremenskom razdoblju.

(2) Osiguranjem od klizanja tla nisu obuhvaćene:

1. štete od geološkog klizanja ako je tlo na kojem se nalazi osigurani građevinski objekat već počelo da geološki klizi u trenutku zaključenja osiguranja;

2. štete od klizanja tla prouzrokovanog delatnošću čoveka, na primer: zbog usecanja tla i sl.;

3. štete od sleganja tla (ulegnuća);

4. štete od polaganog geološkog klizanja tla koje se minifestuje u manjim pukotinama na građevinskim objektima;

5. štete od živog peska, gorskog udara i zarušavanja u uskopima, niskopima, podzemnim hodnicima i jamama rudnika.

(3) Osiguranjem nisu obuhvaćeni troškovi za saniranje tla.

Obim opasnosti odronjavanja

Član 14.

(1) Odranjavanjem se u smislu ovih Posebnih uslova smatra otkidanje, survavanje i pad komada čvrstog i izbijenog materijala kao geološke pojave.

(2) Smatra se da je nastao osigurani slučaj odronjavanja na osiguranoj stvari samo onda ako je komad čvrstog materijala, koji se odronio, udario na osiguranu stvar i uništio je ili oštetio,

(3) Osiguravač nije u obavezi da naknadi troškove za saniranje tla sa kojega nastaje odronjavanje.

Obim opasnosti sleganja tla

Član 15.

(1) Sleganjem tla, u smislu ovih Posebnih uslova, smatra se vertikalno sleganje tla ispod osiguranog građevinskog objekta, koje nastaje kao posledica geološkog uticaja.

(2) Iz osiguranja su isključene štete od sleganja tla zbog toga:

1. što je do sleganja tla došlo, zato što nije bilo izvršeno ispitivanje tla u odnosu na njegovu nosivost pre početka gradnje;
2. što je do sleganja tla došlo, jer je tlo opterećeno više nego što je bilo predviđeno projektom;

(3) Osiguranjem nisu pokriveni ni troškovi za saniranje tla.

Obim opasnosti snežne lavine

Član 16.

(1) Snežnom se lavinom, u smislu ovih Posebnih uslova, smatra snežna masa u poretku koja se otkida sa planinskih strana.

(2) Osiguranjem su obuhvaćene i štete prouzrokovane delovanjem vazdušnog pritiska od snežne lavine.

Obim opasnosti iscurenja tečnosti i gasa (lekaža)

Član 17.

(1) Iscurenjem (lekažom) u smislu ovih Posebnih uslova, smatra se iscurenje tečnosti odnosno izlaženje plinova iz nepokretnih posuda - cisterni, cevovoda i sl. ako tečnost iscuri zbog inenadnog prskanja posude ili neočekivanog kvara na ugrađenim uređajima za ispuštanje tečnosti.

Osiguranjem su pokrivenne štete samo na osiguranoj tečnosti odnosno plinovima, ako nije drugačije ugovoreno.

(2) Neće se naknaditi šteta ako osigurana tečnost iscuri zato što su prskanja posuda ili kvar na uređajima nastali zbog dotrajalosti slabog održavanja posude odnosno uređaja, lošeg zaptivanja ili loše zaptivke.

Obim opasnosti samozapaljenja zaliha

Član 18.

Opasnost samozapaljenja zaliha obuhvaćena je osiguranjem ako su zalihe uskladištene i ostale radnje izvršene po zakonskim odnosno tehničkim propisima.

Osiguranje i rizici od loma mašina i nekih drugih opasnosti

Član 19.

(1) Osiguranjem se pruža osiguravajuća zaštita od oštećenja ili uništenja osigurane stvari zbog nezgode u pogonu pod kojom se podrazumevaju događaji koji nastaju nepredviđeno i iznenada u vezi sa upotrebom osigurane stvari, kao:

1. greške u konstrukciji, materijalu i izradi;
2. neposrednog delovanje električne struje kao: kratkog spoja, atmosferskih i drugih prenapona, električnog luka i slično, pa i onda kada su prouzrokovane greškom u izolaciji, nenapetosti ili nekim drugim uzrokom koji je u vezi sa pogonom. Isključene su, međutim, iz osiguranja štete od požara koji bi nastao kao posledica napred navedenih događaja;
3. raspadanje zbog delovanja centrifugalne sile;
4. nedostatka vode u parnim kotlovima i aparatima sa parom, direktno zagrejanim parnim posudama ili cirkulacionim cevima osim u slučajevima koje prati eksplozija;
5. mraza, pritiska leda ili snega ili neposrednog kretanja leda;
6. natpritiska i potpritiska (implozija)
7. zatajivanje uređaja za zaštitu ili regulaciju, kao i elemenata za automatsko upravljanje, kojima je stroj opremljen;

8. nespretnosti, nehata ili zle namere radnika ili kojeg drugog lica;
 9. pada osigurane stvari, udara ili upadanja stranog tela u osiguranu stvar;

10. ispitivanja montiranih mašina u pogonu ili radionici preduzeća pre stavljanja u rad nakon popravke, osim dinamičnog vitlanja rotora i rotirajućih delova strojeva.

Osiguravač je u obavezi da pruži osiguravajuću zaštitu od opasnosti iz stava 1. na postolju i punjenju ulja, osiguranih mašina, samo onda kada je šteta posledica oštećenja ili uništenja mašine od opasnosti pokrivena ovim Uslovima.

Osiguravač je u obavezi da pruži osiguravajuću zaštitu od opasnosti iz stava 1. ovog člana na osiguranim stvarima ako se ista utvrdi prilikom redovnog ili periodičnog pregleda u cilju održavanja, i to samo u visini vrednosti oštećenog dela ukoliko taj deo nije predviđen za redovnu zamenu.

(2) Ako bi se na nekom delu mašine u radu skriveno (neočekivano) i abnormalno brzo (nepredvidivo) razvio jedan od procesa trošenja iz člana 18. stav 1. tačka 4. i usled toga se isti nepredviđeno i iznenada polomio (havarisao), pa pritom, kao dalju posledicu, izazvao posrednu štetu - lom (havariju) ostalih osiguranih delova mašine, tj. pogonnsku nezgodu, šteta će se smatrati pokrivenom osiguranjem, ali će se iz odštete isključiti deo mašine oštećen usled istrošenosti.

Član 20.

(1) Osiguranjem od rizika loma mašine ne pruža se osiguravajuća zaštita od šteta nastalih zbog:

1. požara, gašenja požara i rušenja prilikom gašenja požara, direktnog udara groma, eksplozije, provalne krađe i krađe, zemljotresa klizanja tla, odronjavanja, visoke vode, snežne lavine, poplave i bojice, padanja tuče (grada) oluke, štetnog delovanja nuklearne energije, erupcija osim istražnih erupcija ukoliko se posebno ne ugovori, sleganje tla, izlivanje vode iz vodovodnih i kanalizacionih cevi i toplovoda, pada vazdušnih letilica, udara sopstvenog motornog vozila, sopstvene pokretne mašine u osigurani građevinski objekat, manifestacija i demonstracija;

2. nedostatka ili grešaka koji su postojali u trenutku zaključenja osiguranja, a ovi su nedostaci ili greške bili ili su morali biti poznati osiguraniku ili licu odgovornom za pogon;

3. neposredne posledice trajnih hemijskih, termičkih, atmosferskih, mehaničkih i drugih uticaja i uslova smeštaja i rada kao: oksidacije, starenja, korozije, zračenja, prekomerne vibracije i sl.

4. posledica svih progresivnih (postepenih) oblika trošenja, makar i ubrzanih: habanje, abrazije, erozije, kavitacije;

5. prekomerne naslage: rđe, kotlovskog kamenca, taloga mulja, i sl. pa i onda kada je zbog toga nastalao uništenje ili oštećenje osigurane stvari;

6. prenapetosti zbog preopterećenja mašine mašinskih i električnih uređaja, aparata instalacija preko granica njihovih projektnih parametara;

7. nedovoljnog održavanja;

8. stavljanja u pogon pre konačnog popravka;

9. prilikom montiranja i probnog ispitivanja nove stvari;

10. dinamičnog vitlanja rotacionih delova mašine (turboratora i sl.), ako to nije posebno ugovoreno;

11. povreda ili nepridržavanje zakonskih i tehničkih propisa i uslova tehničke eksploatacije osiguranog objekta i zaštitnih mera.

(2) Osiguravač takođe nije obavezan:

1. za posredne štete u vezi sa nastalim osiguranim slučajem kao: gubitak zarade, dangube, kazne itd.

2. za štete za koje po zakonskim propisima ili po ugovoru odgovara proizvođač stvari. Ako proizvođač osporava odgovornost, a šteta je prouzrokovana jednim od uzroka iz člana 19. ovih Posebnih uslova, osiguravač će nadoknaditi štetu ugovaraču osiguranja, a potom će stupiti do iznosa isplaćene štete, u sva prava osiguranika prema isporučiocu.

Važenje osiguranja

Član 21.

Osiguranje važi za vreme dok se osigurane stvari nalaze na mestu označenom u polisi.

(2) Osiguranje je u važnosti i u sledećim slučajevima:

kada se sve osigurane stvari prenesu sa mesta označenog u polisi na neko mesto u okviru sedišta osiguranika odnosno mesta stanovanja na teritoriji Srbije.

mašine i aparati, kada su montirane i spremne za rad, kada se nalaze u radu, kada se demontiraju i montiraju zbog remonta (popravka) i dok traje remont (popravka).

Kada se prevoze u unutrašnjem prevozu radi čišćenja, popravke i premeštaja u mikrolokaciji pogona, a najviše do 15 km van kruga mikrolokacije.

Kada su dati u najam ili poslugu, ako rade u uslovima i služe nameni za koju su projektovani i građeni.

(3) Predmeti osiguranja nisu osigurani za vreme dok se nalaze na izložbi, vašaru i sajmu i u prevozu izvan kruga radne organizacije.

Vrednost osigurane stvari

Član 22.

Vrednost osigurane stvari je:

1. za zgrade i druge građevinske objekte: visina cene izgrađenog novog objekta prema cenama u mestu, gde se objekat nalazi, umanjen za iznos procenjene istrošenosti;

2. za nameštaj, uređaj, mašine, mašinske sprave, instalacije i aparate: visina nabavne cene nove stvari umanjena za iznos procenjene istrošenosti (tehničke i ekonomske);

3. za obrtna, materijalna sredstava (sirovine, poluproizvodi, sitan inventar itd.) i nemontiranu opremu u visini cena po kojima je zaključeno osiguranje odnosno po nabavnim cenama, ako su niže;

4. za stvari od zlata i platine, neprerađene plemenite metale, drago kamenje, retke i skupocene stvari, umetničke predmete, planove, crteže, modele, kalupe, dokumenta, rukopise i poslovne knjige - iznos sporazumno određen između osiguravača i ugovarača.

Plaćanje premije

Član 23.

(1) Ugovarač osiguranja dužan je platiti premiju osiguranja, ali je osiguravač dužan primiti isplatu premije od svakog lica koje ima pravni interes da premija bude plaćena.

Premija se plaća u ugovorenim rokovima, a ako treba da se plati odjednom, onda se plaća prilikom sklapanja ugovora.

(2) Ako se ugovori plaćanje premije u ratama ili unazad, može se računati redovna kamata na iznos premije za koji je ugovoreno odlaganje plaćanja.

(3) U svakom slučaju ugovor o osiguranju prestaje, ako dospela premija za tekuću godinu osiguranja ne bude plaćena u roku od godinu dana od dana dospelosti.

(4) Mesto plaćanja premije je mesto u kome ugovarač osiguranja ima svoje sedište odnosno prebivalište, ako ugovorom nije određeno neko drugo mesto.

Utvrđivanje naknade iz osiguranja

Član 24.

(1) Visina naknade iz osiguranja utvrđuje se:

1. u slučaju uništenja ili nestanka stvari prema vrednosti osigurane stvari za vreme nastanka osiguranog slučaja, umanjenoj za vrednost ostatka;

2. u slučaju oštećenja u visini troškova popravke po cenama materijala i rada za vreme nastanka osiguranog slučaja, umanjenoj za iznos prosečne istrošenosti i vrednosti ostatka, ako nije drugačije ugovoreno. U trošak popravke uračunavaju se i troškovi demontaže i montaže i troškovi prevoza koji su učinjeni;

3. ako se pri popravci stvari oštećene od osiguranog rizika iz člana 2. i 19. ovih Posebnih uslova pojedini delovi zamene novim, prilikom obračuna naknade uzeće se u obzir smanjenje vrednosti zamenjenih delova zbog istrošenosti, ako se drugačije ne ugovori.

4. veći troškovi koji bi proizilazili iz nastalog osiguranog slučaja, kao troškovi za druge popravke koji nisu u vezi sa nastalim osiguranim slučajem na

osiguranoj stvari, troškovi za učinjena poboljšanja prilikom popravke i slično, padaju na teret osiguranika;

5. ako su troškovi popravke (troškovi za uspostavljanje tehničke ispravnosti) oštećenog sredstva veći od troškova popravke zamenjenog pojedinim delovima oštećenog sredstva ovima, šteta se nadoknađuje u iznosu troškova popravke zamenom novih delova;

6. osiguravač nije obavezan da naknadi niti troškove koje osiguranik učini zbog izmene u projektu, konstrukciji, materijalu, lokaciji i slično, pa i onda kada je ta izmena trenutno ili trajno svrsishodna za uspostavljanje tehničke ispravnosti odnosno za dalju eksploataciju (korišćenje sredstava);

Ako su troškovi poravke jedne stvari veći od vrednosti osigurane stvari na dan nastanka osiguranog slučaja; postupiće se kao da je stvar uništena i naknada će se obračunati prema tački 1.ovog stava;

7. osiguravač nije obavezan da naknadi vrednost celog uređaja i aparata ako se oštećeni odnosno uništeni deo ne može nabaviti ili popraviti zbog toga što je aparat - uređaj nabavljen u inostranstvu ili se više ne proizvodi;

8. osiguravač je obavezan da isplati vrednost oštećenog odnosno uništenog dela aparata, a visina naknade utvrđuje se proporcionalno prema njegovom funkcionalnom udelu u celini ili sličnoj ili istovrsnoj stvari;

9. ako je suma osigurana manja od vrednosti stvari za vreme nanstanka osiguranog slučaja (podosiguranja) šteta će se naknaditi u omeru između sume osiguranja i vrednosti osigurane stvari;

10. šteta na punjenju i ulju nadoknađuje se u procentualnoj vrednosti prema veku trajanja po postojećim propisima i uz uslov da je šteta posledica oštećenja mašina od opasnosti obuhvaćenih ovim Posebnim uslovima.

11. kod osiguranja mašina od loma i nekih drugih opasnosti troškovi za zemljane radove, uključujući i asvaltiranje i troškove za pronalaženje greške odnosno mesta šteta na dalekovodima, kablovima i cevovodima, nadoknadit će se ako je posebno ugovoreno.

12. oštećena ili uništena oprema iz uvoza može se popraviti ili nabaviti u inostranstvu samo ako se ta oprema ne može popraviti ili nabaviti u zemlji.

Ako uvozna oprema bude uništena, a ista se takva oprema istog kvaliteta proizvodi u zemlji, na ime odšteta priznaće se vrednost utvrđena po ceni opreme na domaćem tržištu i od te vrednosti odbiti iznos procenjene istrošenosti i vrednosti ostatka;

13. u slučaju da troškovi popravke oštećene opreme iz uvoza premašuju vrednost iste takve nove opreme koja se može nabaviti u zemlji, na ime odštete priznat će se vrednost takve nove opreme po ceni na domaćem tržištu i od te vrednosti odbiti samo vrednost ostatka oštećene opreme iz uvoza;

14. ugovarač osiguranja ne može tražiti da se oštećena stvar ili deo te stvari zameni novim, ako se može izvršiti popravka nakon koje ne nastaje opasnost po sigurnost u pogonu;

15. nužni troškovi za otklanjanje i smanjenje štete učinjeni po nalogu osiguravača naknađuju se i kad sa naknadom premašuju sumu osiguranja odnosno stvarnu vrednost oštećenih stvari kod osiguranja na svakovremenu stvarnu vrednost;

16. ako ugovarač osiguranja oštećena sredstava popravlja u vlastitoj režiji, priznaće se režijski sat osigurane organizacije koja izvodi radove utvrđen početkom godine za međusobni obračun između svojih ekonomskih pogona,

ako ne dođe do izmene propisa u toku godine koji znatno utiču na njegovu visinu.

Režijski sat osigurane organizacije ne može biti veći od najvišeg režijskog sata drugih remontnih preduzeća ovlašćenih za izvođenje takve vrste radova, koja se nalaze u sedištu osiguranika ili najbližem mestu osiguranja.

Naknada troškova

Član 25.

(1) Na ime troškova učinjenih za raščišćavanje, čišćenje i rušenje u vezi sa nastalim osiguranim slučajem na osiguranoj stvari - osiguravač naknađuje nužne izdatke za raščišćavanje i rušenje, ali najviše do 3% od sume osiguranja odnosno od stvarne vrednosti kod isiguranja na svakovremenu stvarnu vrednost, a od nove vrednosti kod osiguranja na novu vrednost oštećene stvari. U troškove raščišćavanja spadaju nužni izdaci za raščišćavanje mesta na kome je šteta nastala, kao i izdaci za odvoz ogorina, šuta i mulja do najbližeg mesta dozvoljenog istovara;

U troškove rušenja spadaju nužni troškovi koje je ugovarač osiguranja imao nakon nastanka osiguranog slučaja za rušenje preostalih oštećenih neupotrebljivih delova i njihovo odnošenje do najbližeg dozvoljenog mesta istovara.

(2) Osiguravač nadoknađuje nužne troškove koje je ugovarač osiguranja učinio kada je osigurani slučaj nastao na osiguranoj stvari za preduzete mere radi otklanjanja i smanjenja štete, pa i onda kada te mere nisu bile uspešne.

(3) Ukupna naknada na ime troškova i na ime naknade iz osiguranja ne može premašiti sumu osiguranja.

Nužni troškovi za otklanjanje i smanjenje štete učinjeni po nalogu osiguravača nadoknađuju se i onda kada zajedno sa naknadom premašuje sumu osiguranja.

(4) U slučaju podosiguranja troškovi za raščišćavanje, rušenje, kao i troškovi za otklanjanje i smanjenje štete nadoknađuju se u istom omeru kao i naknada, osim u slučajevima kad su ti troškovi učinjeni po nalogu osiguravača.

(5) Osiguravač nije obavezan da naknadi troškove nastale za otklanjanje uzroka štete kao i troškove intervencije vatrogasnog društva ili drugih organizacija čija je dužnost - prema karakteru poslovanja - da besplatno pružaju pomoć kad nastane osigurani slučaj.

V e š t a č e n j e:

Član 26.

(1) Svaka od ugovorenih strana može tražiti da visinu štete utvrde veštaci. Ako se druga strana sa tim složi, pristupa se veštačenju. Ako se to

postepeno ugovori, veštačenje se može proširiti i na druga pitanja u vezi sa odštetnim zahtevom.

Za postupak veštačenja vrede sledeća načela:

1. svaka strana pismeno imenuje svoga veštaka;
2. pre početka veštačenja oba imenovana veštaka biraju trećeg veštaka kao predsednika, koji ne može biti iz redova osoba u radnom odnosu sa osiguravačem ili ugovaračem osiguranja.

3. veštaci predaju osiguravaču i ugovaraču osiguranja po 1 primerak svog pismenog nalaza u određenom im roku. Ako nalazi veštaka međusobno odstupaju, osiguravač će njihove pismene nalaze odmah predati trećem veštaku (predsedniku).

Predsednik daje svoje stručno mišljenje isključivo o spornim pitanjima u granicama nalaza oba veštaka i po jedan primerak svog pismenog mišljenja daje osiguravaču i ugovaraču osiguranja.

4. svaka strana snosi troškove svog veštaka.

Troškove predsednika snose obe strane po pola.

(2) Kod osiguranja mašina, mašinskih sprava, instalacija i aparata veštaci su dužni da pored procene visine štete utvrde i:

1. uzrok štete, utvrđen ili pretpostavljen,
2. troškove popravke, prevoza i montaže,
3. novonabavnu vrednost uništene odnosno oštećene stvari,
4. stvarnu vrednost oštećene stvari,
5. povećanje vrednosti stvari zbog popravke odnosno zamene starih sa novim delovima,
6. vrednost neupotrebljivih delova ostatka.

27. BONUS I MALUS

Utvrđivanje bonusa i malusa kod osiguranja od loma mašina i nekih drugih opasnosti.

Bonus u obliku sniženja premije i malus u obliku doplatka na premiju utvrđuje se pojedinačno za svakog osiguranika na osnovu tehničkog rezultata ostvarenog u poslednje tri godine, a obračunava se unapred za naredni period trajanja osiguranja.

Tehnički rezultat utvrđuje se kao odnos između likvidiranih šteta i tehničke premije. Pre utvrđivanja rezultata likvidirane štete i tehnička premija revalorizuju se na vrednost zadnje posmatrane godine, primenom faktora revalorizacije.

Bonus i malus iznosi:

Ako je trogodišnji tehnički rezultat(revalorizovani) %	Bonus u visini %	Malus u visini %
---	------------------	------------------

0-20	30	-
20-30	25	-
30-40	20	-
40-50	15	-
50-60	10	-
60-70	5	-
70-100	-	-
100-110	-	5
110-120	-	10
120-130	-	15
130-140	-	20
140-150	-	25
Preko 150	-	30

Bonus i malus se ne primenjuju na osiguranje koja traju ispod godinu dana.

Prelazne i završne odredbe

Član 28.

Na ugovore o osiguranju zaključene po ovim uslovima primenjuju se i odredbe Opštih uslova za osiguranje imovine.

Ako postoji neslaganje nekih odredbi Opštih uslova za osiguranje imovine i nekih odredbi ovih uslova, na odnose iz ugovora o osiguranju primenjivaće se odredbe ovih uslova.

**PREDSEDNIK
UPRAVNOG ODBORA**